

Hilda on hyytävän hieno ja sysimusta

PETRI KOVALAINEN

Minna Haapkylä tekee julman ja uskaliaan roolin Cilla Backin äärimmäisen hallitussa ohjauksessa.

CILLA BACKISTA muistetaan aina mainita, että hän on hyvin "epäsuomalainen" ohjaaja. Niin kuin onkin.

Italiassa koulutunut, kansainvälisesti toimiva Back ei kuvita tekstejä eikä hevillä taivu realismiin, naturalismista puhumattakaan. Toisaalta hänen ohjauksensa ovat usein niin tyyliä, että ne saattavat vieraannuttaa katsojan etäisyydelle, jossa tarinat eivät enää erotu ilmaisun takaa.

Nyt ei käy niin. Ei todellakaan.

Goncourt-palkitun Marie Ndiayen *Hilda* saa Backin käsittelyssä hyytävän hienon ja hallitun, vahvasti omalakisena, melkein pelottavan tulkinna, jota seuraa henkeään pidätellen: mitä seuraavaksi?

Minna Haapkylä tekee ällistyttävän moniulotteisen ja uskaliaan, yhtä aikaa julman ja hauraan roolin päähenkilönä, jonka huolella paketoitua tyhjyyttä mikään ei täytä.

Ainoa pieni miinus roolityössä on, että Haapkylän diktio, lauseiden loppuja nielevä puheilmaisuus, kaipaasi treenausta.

TARKKA ja törkeän armoton näytelmä käsittelee keskiluokan, etenkin hyvin toimeen tulevan vasemmiston traumaattista suhdetta rahaan, valtaan, ruumiiseen ja rakkauteen. Se kysyy, kuka omistaa naisen: mies vai työnantaja, vai kenties lapset? Eikö nainen voi omistaa itseään?

Satojen kokelaisten joukosta kotiopulaista etsivä, täydelliseen kontrolliin pyrkivä (ja silti alleen laskeva) rouva Lemarchand tietää tarkalleen, mitä haluaa. Apulaisen tulee olla uskottu ystävä ja palvelija, kaunis ja iloinen sekä rakastettava rouvan lapsia enemmän kuin omiaan.

"Hilda ei ole palvelijaluonne", rouva tietää jo ennen kuin ostaa naisen tämän aviomieheltä. "Hilda on onnekas,

TAMPEREEN TEATTERIKESÄ 1.-7.8.2011

Marie Ndiaye: *Hilda*. Tutkivan teatterityön keskus Tampereen yliopiston Teatterimontussa. Suomennos Reita Lounatvuori, ohjaus, puvut ja musiikki Cilla Back, lavastus Csörsz Khell, valot Minna Heikkilä, äänet Paavo Malmberg. Rooleissa Minna Haapkylä, Robert Enckell, Johanna Jauhainen.

kun pääsee töihin vasemmistokotiin!"

Jos alku onkin tyly, Ndiaye vain kiihdyttää kierroksia. Lopussa rouva palauttaa Hildan käyttöoikeuden takaisin miehelle omistettuaan hänet ensin ja vuokrattuaan välillä muille – eikä sekään riitä.

Beckettin ja **Ionescon** viitteellinen illuusiottomuus kalpenee Ndiayen toivottoman, ikään kuin itäeurooppalaisesta sukujuuresta versovan absurdismin rinnalla.

HILDA ei ole esitys, johon niin sanotusti pääsee sisälle. Jos jollekulle tulisi mieleen edes

yrittää, se estetään lavastuksella; näyttämöä hallitsee seinän keskellä avautuva ja sulkeutuva pyöreä aukko, kuin kameran objektiivi, jonka him-

mennin muistuttaa käännteistä sirkkelinterää. Sen avulla ohjaaja kontrolloi, mitä yleisölle näytetään.

Aukko ja sen takana kulloinkin avautuva tila ovat vain pari metriä kanttiinsa. Jokainen asento on harjoiteltu, jokainen ele erottuu, ilmeitä ei juuri ole. Valot ovat kirkkaat, ja värit kirkuvat luokkaeroja: jätesäiliön harmaata haiseville duunareille, silmiä kirvelevän kirkkaita punaisia ja vihreitä omistavalle luokalle.

BACKIN teräväpiirto-ohjaus on kiehtovan keinotekoinen, ennalta-arvaamaton ja kokonaan vailla inhimillistä lämpöä. Huumori sentään pilkkahtelee, vaikka sekini syntyy enimmäkseen rouvan äärettömästä omahyväisyydestä.

Esitys on niin jäätävä, että Haapkylä saa riisua ja näyttellä kokonaisen kohtauksen ilman että hänen paljautussaan hä-

Kun rouva (Minna Haapkylä) on käyttänyt kylkkiseen Hilda, hän yrittää ostaa tämän sisaren (Johanna Jauhainen).

vähtää mitään vähänkään seksuaalista. Näyttelijä näyttää siltä kuin ei edes huomaisi olevansa alasti, minkä täytyy olla huomattavan työn takana. "Me olemme sivistyneitä ihmisiä", rouva toteaa näytelmän alussa. Pian hän haistelee omaa virtsaansa ja palvelijansa käyttämiä vaatteita, syö

jätteitä ja kerjää seksiä. Ohut on hyvän ihmisen pintasiläus.

"Ilman palvelijaa vajoan aina synkkyyteen ja sekasortoon", hän toteaa vähän myöhemmin. Niin, ilman piikkaa rouva yksinkertaisesti tappaisi itsensä ja kolme lastaan.

Sysimusta näkemys eurooppalaisesta hyvinvoinnista: esi-

teittiin Teatterikesässä kolmas-

ti. *Hilda* on Tampereen yliopiston tutkivan teatterityön keskuksen ja Tampereen työväen teatterin yhteistuotanto, joka toivottavasti nähdään pian muuallakin.

Suna Vuori